Eduskunnan talousvaliokunnalle

Lausuntopyyntönne 17.9.2021

Viite: O 78/2019 vp Omistajaohjaus - SSAB:n osakkeiden siirto Solidiumista valtioneuvoston kanslian suoraan omistukseen ja Solidiumin SSAB:n osakkeiden myynti keväällä 2021.

Talouspolitiikan arviointineuvoston kirjallinen lausunto

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Talouspolitiikan arviointineuvostolta kirjallista lausuntoa liittyen SSAB:n osakkeiden siirtoon Solidiumista valtioneuvoston kanslian suoraan omistukseen.

Talouspolitiikan arviointineuvosto on aiemmin ottanut kantaa valtion omaisuuden hallintaan. Neuvoston kantana on, että valtion omistamien omaisuuserien myynnin ja omistajaohjauksen tulisi perustua strategisiin päätöksiin, jotka ovat perusteltuja valtion omistajaroolin näkökulmasta, Talouspolitiikan arviointineuvosto (2020).

Valtion suorien osakeomistusten arvo on hiukan alle 40 miljardia euroa, joista valtion omistaman Solidium Oy:n osakeomistusten osuus on hieman alle 10 miljardia euroa. Solidiumin tehtävänä on vahvistaa ja vakauttaa kotimaista omistusta yhtiöissä ja kasvattaa pitkäjänteisesti omistustensa arvoa. Solidium toimii markkinaehtoisesti ja sijoituspäätöksiä tehdään vain taloudellisten edellytysten täyttyessä. 27.4.2021 Solidium Oy myi SSAB:n osakkeita noin 2,8 miljardin Ruotsin kruunun arvosta, Solidium Oy (2021). Myynnin johdosta Solidiumin ääniosuus laski noin 9,8 prosentista noin 8,0 prosenttiin. Päätöstä voidaan pitää markkinaehtoisena, samalla on huomioitava, että myynnillä ei ollut suurta vaikutusta ääniosuuteen.

SSAB on sitoutunut vähentämään hiilidioksidipäästöjä 35 prosentilla vuoteen 2032 mennessä, ja tavoitteena on olla fossiilivapaa vuoteen 2045 mennessä, SSAB (2021). Tähän tavoitteeseen tähtäävillä tuotantoteknologiaa muuttavilla investoinneilla olisi merkittävä vaikutus myös Suomen hiilidioksidipäästöihin. Hallitus on asettanut kunnianhimoiset ilmastotavoitteet, ja on selvää, että hallituksella on strateginen intressi SSAB:n toimintaan Suomessa. Sama pätee myös Ruotsin valtioon, joka on lisännyt omistusosuuttaan ko. yhtiöstä. Suomen valtio on siirtänyt SSAB omistuksensa pois Solidiumista VNK:n suoraan hallintaan, ts. valtion SSAB omistuksiin liittyvät päätökset eivät enää välttämättä ole markkinaehtoisia. On selkeää, että mahdollinen poliittinen ohjaus tapahtuu Solidiumin ulkopuolella. Tilanne selkenee edelleen, kun valtio ilmaisee omistajaohjauksen tavoitteensa. On ymmärrettävää, että pörssiyhtiön suuromistaja ei tiedota strategiaansa ennakolta.

Hallituksen asettamien hiilineutraalisuustavoitteiden kannalta olisi myönteistä, että Suomessa olevan SSAB:n tehtaan päästöt laskisivat tuotannon tason laskematta ennen SSAB:n viestimää ajankohtaa, eli vuosia 2030-2040. Julkisessa keskustelussa on esitetty, että Raahen tehtaan muutokset eivät välttämättä olisi markkinaehtoisesti kannattavia. Tuntematta teknologiaa ja yrityksen tilannetta tarkemmin voidaan kuitenkin todeta, että

1. yrityksen omistajat määräävät yrityksen suuntaa,
2. riskialttiin projektin tukeminen voi johtaa tilanteeseen, jossa yritys tarvitsee lisärahoitusta omistajilta. Tällöin on hyvä, että mahdollisesta lisärahoituksesta on olemassa poliittinen vastuu.

Ilmastonmuutoksen hillitseminen vaatii poliittisia toimia. Toimet voivat vaikuttaa markkinoiden käyttäytymiseen hintamekanismin tai suoran sääntelyn kautta. Päästöhinnoittelu on jo johtanut tilanteeseen, jossa teollisuus on etsinyt vähähiilisempiä tuotantoteknologioita. Uuden teknologian käyttöönottoon liittyvät alkuvaiheen kustannukset on SSAB:n tapauksessa kannettu markkinaehtoisesti. Päästöhinnoittelu voi lyhentää tuotantopääoman elinkaarta, aikaistaen korvausinvestointeja ja siten siirtymistä uuteen teknologiaan. Korvausinvestointeja voidaan lisäksi hiukan aikaistaa tukemalla investointeja, etenkin jos päästöjen vähentäminen muualla taloudessa on vaikeaa saada aikaiseksi. Mutta on todettava, että toiminnassa olevan kapasiteetin korvaaminen kesken elinkaaren ei välttämättä ole resurssitehokasta. Mittavien investointien elinkaari on varsin pitkä, jolloin lyhyet investointituet eivät välttämättä vaikuta yrityksen kannalta riittävän pitkäjänteisesti. Korvausinvestointien aikaistaminen vaatimalla tiettyä teknologiaa, tai ohjaamalla päätöksiä poliittisesti, voi johtaa resurssien tuhlaamiseen ja siten lisäkustannuksiin kyseessä olevan toimijan kohdalla.

Lähteet:

Solidium Oy, (2021), *Solidium toteutti onnistuneesti SSAB AB:n B-osakkeiden myynnin*. Tiedote, 27.4.2021.

SSAB AB, (2021), *Uusi viitekehys kestävän kehityksen siirtymän rahoittamiseksi*. Konsernin lehdistötiedote, 31.5.2021.

Talouspolitiikan arviointineuvosto, (2020), *Talouspolitiikan arviointineuvoston vuoden 2019 raportti*.

Lisätietoja:

Puheenjohtaja, Jouko Vilmunen, p. 0294 504 119, jouko.vilmunen@utu.fi

Pääsihteeri, Seppo Orjasniemi, p. 0295 519 412, seppo.orjasniemi@vatt.fi